

SKAUT

ISSN 1898-7729

HARCERSKIE PISMO HISTORYCZNE
KWARTALNIK, TARNÓW, WRZESIEŃ 2017, ROK XIII, NR 4 [48]

1907 ROK PIERWSZY OBÓZ SKAUTOWY NA WYSPIE BROWNSEA

Głaz upamiętniający pierwszy obóz angielskich skautów, w sierpniu 1907 r., na wyspie Brownsea w południowej Anglii, fot. Krzysztof Popiel, 2010 r.

OD REDAKCJI

Obecny numer „Skauta” dotyczy zagadnień wyprawy polskich skautów na zlot i wystawę skautową w Birmingham w 1913 roku. O wyprawie tej pisały wszystkie poczytniejsze dzienniki i pisma polskie. Stąd pierwsza tak obszerna tematycznie bibliografia opracowana przez Lesława Dalla. To początek drogi, która już teraz zaskakuje nie tyle publikacjami, co ich autorami. Bowiem nazwiska korespondentów-literatów polskich, skupionych wokół wyprawy, dopiero poznajemy. Bibliografia anglojęzyczna jest przygotowywana gdyż znaczna ilość dostępnych źródeł wymaga uważnej ich analizy i tłumaczenia na j. polski.

Pierwsze zestawienie uczestników wyprawy do Anglii, jeszcze bez szerszego komentarza i biogramów, publikujemy z nadzieją, że czytelnicy tarnowskiego „Skauta” wskażą brakujące nazwiska. To istotne zagadnienie, zważywszy, że ze zgrupowania przygotowawczego w Krakowie udali się do Anglii skauci z trzech zaborów. Reprezentowali tam Polskę: nie Austrian-Poland, nie Russian-Poland, nie zabór pruski, ale Polskę! Dlatego tak ważne jest poznanie nazwisk wszystkich chłopców, którzy z dumą i głębokim patriotyzmem stawali do apelu pod białym orłem na amarantowym sztandarze i śpiewali z pozostałymi „Rotę” Marii Konopnickiej na zakończenie każdego dnia pobytu.

„Angielski numer” tarnowskiego „Skauta” wypełniają także dwa artykuły traktujące o książkach dotyczących się skautowego Birmingham w 1913 roku i angielskim piśmie skautowym the „Daily Scout”. Dotarcie do tego niezwykle rzadkiego pisma pozwoliło poszerzyć bazę wiedzy o skautingu angielskim tamtych czasów. Uświadomiło też na jakich wzorcach budowany był polski Skauting. Pierwszy raz też prezentowana jest angielska książka *Boy Scouts and what they do*. Pisał o niej Andrzej Małkowski. Teraz można zobaczyć jej okładkę i przeczytać o podobieństwach i różnicach w stosunku do książki polskiej.

Całości numeru dopełnia fotorelacja z pobytu na wyspie Brownsea, gdzie miał miejsce pierwszy obóz skautów angielskich pod wodzą Roberta Ba-

den-Powella. Tych kilka zdjęć ma stanowić zachętę dla harcerzy aby dotrzeć do tego miejsca i lepiej poznać korzenie, historię oraz podstawy praktyczne idei skautowej. Z tamtejszej perspektywy można też zobaczyć, jak bardzo współczesne Harcerstwo oddaliło się od wzorców baden-powellowego Skautingu. Już A. Małkowski dostrzegał to zjawisko i starał się mu bezskutecznie przeciwstawić.

To piękne miejsce może się niestety kojarzyć się z wielką porażką, jaką było odrzucenie polskiej propozycji zorganizowania światowego Jamboree w 2023 roku na wyspie Sobieszewskiej. Harcerstwo, jedna z najstarszych organizacji skautowych na świecie, przegrało z Koreą Południową, która drugi raz dostąpi tego zaszczytu. To smutne.

Optymistycznym dopełnieniem całości jest kolejna już w tym roku lista książek jaka ukazała się w ramach serii „Przywrócić Pamięć” wydawnictwa „Impuls”. Należy pogratulować inicjatorowi i wydawcy, tym bardziej, że jest to oddolna i prywatna inicjatywa. Gratulujemy tego sukcesu. ■

M. Popiel

SKAUT. HARCERSKIE PISMO HISTORYCZNE©

REDAKCJA:

Lesław Dall – Zakopane, Wiesław Kukla – Poznań,

Janusz Krężel – Mielec, Marian Miszczuk – Warszawa,

Marek Karpiński (grafika) – Tarnów,

Marek Popiel (red. naczelny, odpowiedzialny i wydawca).

33–100 Tarnów, ul. Krakowska 42/9, tel. 530 324 027

czasopismo.skaut@gmail.com www.skaut.okay.pl

SKAUT jest bezpłatnym harcerskim piśmie niezależnym.

Wszelkie prawa zastrzeżone ©1996–2017.

Przedruk za zgodą redakcji, za wskazaniem źródła i autora.

Teksty i przesłane materiały redakcja publikuje **nieodpłatnie**.

Przedsięwzięcie o charakterze **non profit**.

KSIĄŻKI O ZLOCIE W BIRMINGHAM W 1913 ROKU

Pierwszą książkę o zlocie i wystawie w Birmingham, a właściwie broszurę: *Ze zlotu skautów w Anglii*¹ napisał i wydał własnym sumptem w Przemyślu w 1913 roku Franciszek Majchrowicz. Relacja przedstawiona w broszurze obejmuje tylko trzy pierwsze dni trwania zlotu i wystawy: 2, 3 i 4 lipca 1913 roku. Została wydana na podstawie korespondencji z 3 i 4 lipca, zawartych w „Gazecie Lwowskiej”². Broszura została wewnątrz zilustrowana czterema fotografiami i jedną na okładce. Niestety, fotografie te nie przedstawiają skautów w Birmingham. Prawdopodobnie są to zdjęcia z biwaku jednej z drużyn przemyskich.

* * *

O nadesłanej z Anglii do Zakopanego książce *Boy Scouts and what they do*³, Andrzej Małkowski pisał: *Zapowiedziana książka o Zlocie Birminghamskim wyszła i zawiera 56 stron druku i 57 bardzo ładnych fotografii. Książka nie zawiera dokładnego sprawozdania, gdyż autorowie na wstępie wspominają, że sprawozdanie podobne przybrałoby rozmiary »Encyklopedia Britannica«. Natomiast książka jest raczej przeznaczona dla publiczności, której przedstawia główne rysy skautostwa. Na okładce – skaut przy kowadle, piórka jen. Baden Powella. W tym i w innych szczegółach mimo woli książka ta ma te same cechy, co i moja. W przypisie do tego akapitu A. Małkowski dodaje: Tytuł ten daje się najlepiej*

¹ F. Majchrowicz, *Ze zlotu skautów w Anglii*, Przemyśl 1913, 14 s. + 10 nlb.

² F. Majchrowicz, *Korespondencje. Birmingham, d. 3 lipca 1913 (Międzynarodowy zlot skautów w Birmingham)*, „Gazeta Lwowska”, Lwów, wtorek, 8 lipca 1913, r. 103, nr 154, s. 2; F. Majchrowicz, *Korespondencje. Birmingham, d. 4 lipca 1913 (Międzynarodowy zlot skautów w Birmingham)*, „Gazeta Lwowska”, Lwów, środa, 9 lipca 1913, r. 103, nr 155, s. 3.

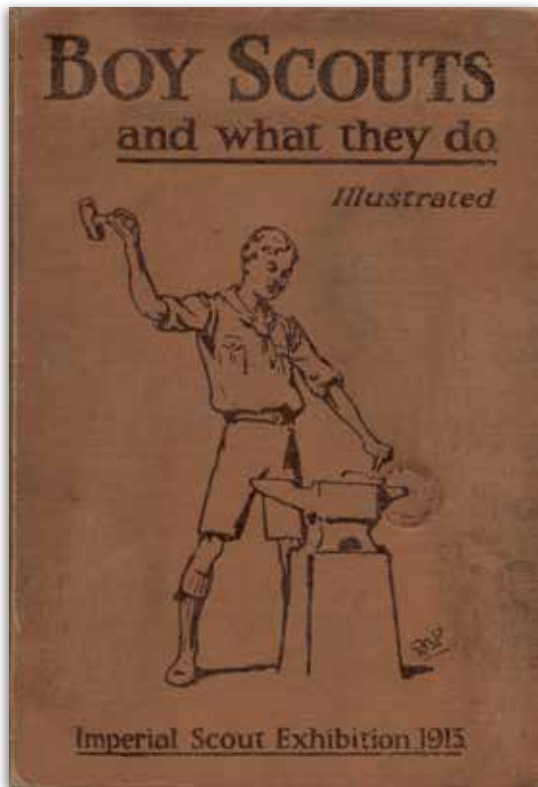
³ *Boy Scouts and what they do. As illustrated at the Imperial Scout Exhibition and rally held in Birmingham, July, 1913:—with an introduction by the Chief Scout*, [London] Oldfields, [1914].

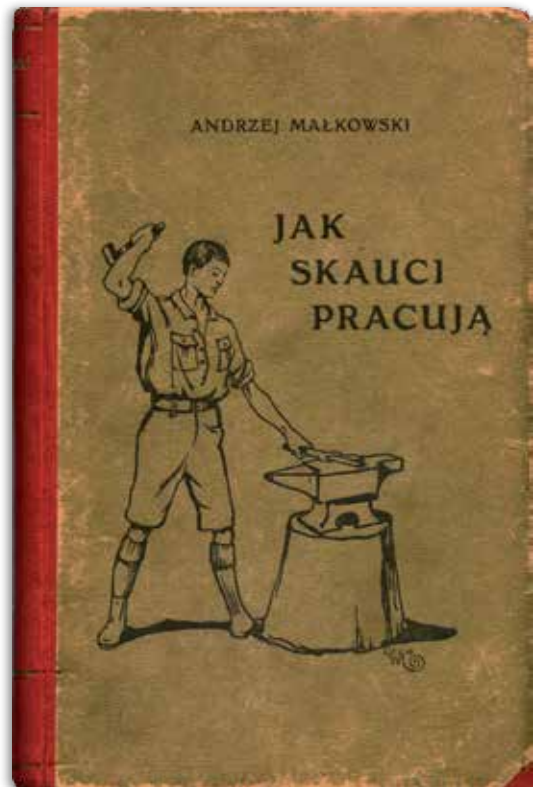
Strona tytułowa broszury Franciszka Majchrowicza.
Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

przetłumaczyć na polski przez: »jak skauci pracują«. Jest to zaiste dziwny zbieg okoliczności, że na kilka miesięcy przed zastyszeniem o tej książce ochrzciłem moją pracę podobną nazwą⁴.

⁴ A. Małkowski, *Jak skauci pracują*, Kraków 1914, s. 334. Książkę tę można przeczytać w formacie .pdf pod adresem internetowym: <http://pbc.biaman.pl/dlibra/doccontent?id=31299>.

Okładka książki z ilustracją R. Baden-Powella.
Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

Okładka książki z ilustracją W. Kołomłockiego.
Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

Skautci w kuźni. Źródło: *Boy Scouts and what they do*, [London] Oldfields, [1914], s. 33.
Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

Rzeczywiście, angielskie wydawnictwo i książka Małkowskiego na pierwszy rzut oka są bardzo podobne, przede wszystkim wielkością i bardzo podobnym rysunkiem na okładce. Wydaje się, że Władysław Kołomłocki⁵, autor okładki książki A. Małkowskiego, przerysował ilustrację Roberta Baden-Powella, zmieniając nieco sylwetkę skauta, gdyż trudno tak wielkie podobieństwo wytłumaczyć przypadkiem. W książce *Boy Scouts and what they do* zamieszczono fotografię przedstawiającą stoisko kowalskie i skauta z młotem w dłoni. Stoi, jakby odpoczywał, więc w innej pozycji niż skaut widoczny na okładkach. Jednakże takie cechy, jak: postura, uczesanie, podwinięte rękawy i wywinięte podkolanówki, mogą świadczyć, że być może był to pierwowzór dla rysunków autorów obu okładek. F. Majchrowicz pisał: *Z lewej strony dołatuje nas stuk młotów o kowadła. Tam pracują skauci-kowale. Ogień bucha z ogniska, a w blasku jego jak małe koboldy migają zasmolone postacie malutkich skautów-kowali. jeden skaut starszy, widocznie „właściciel kuźni”, wysoki i piękny jak młody Zygfryd, uderza młotem o kowadło. Snopy iskier pryskają wokół. On porusza młotem dzielnie, widać, że jego ta praca bawi i zadowolenie daje*⁶. Mogło więc być tak, że skaut został sfotografowany w trakcie kucia metalu, z ręką podniesioną do góry i na podstawie takiej fotografii obydwaj autorzy wykonali rysunki.

Zewnętrzne cechy książki wyczerpują w zasadzie ich podobieństwa. Poniższa tabela je uszczegóławia.

Cechy	Książka angielska	Książka A. M.
Wielkość	12,4 x 18,0 [cm]	12,0 x 18,0 [cm]
Ilość stron	56 + 57 (fot.) + 8 nlb.	354 + 35 (fot.) + 2 nlb.

Źródło: *Opracowanie własne.*

Na początku obu książek zostały zamieszczone fotografie gen. R. Baden-Powella. Książka angielska zawiera krótkie, czasem kilkudzaniowe lub kilkunastonicowe informacje o wydarzeniach na wystawie oraz zlocie skautowym. Natomiast A. Małkowski potraktował temat znacznie szerzej i inaczej. Połączył bowiem opis wyprawy na zlot i wystawę, przybliżając jednocześnie polskim czytelnikom wiele interesujących informacji o osiągnięciach i działalności angielskiego Skautingu poprzez m.in. opis

⁵ W. Kołomłocki (1892–1939) artysta, działacz niepodległościowy, geograf. Biogram [w:] *Harcerski słownik biograficzny*, Warszawa 2016, t. 4, s. 40–42.

⁶ F. Majchrowicz, *Ze zlotu...*, s. 9–10.

Fotografia pamiątkowej oznaki wystawy i zlotu w Birmingham w 1913 r., przywieziona z Anglii przez A. Małkowskiego. Mosiężna oznaka o średnicy ok. 2 cm, posiadała szpilkę do mocowania na ubraniu. Repr. zbiorcy: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

sprawności skautowych. Była to nowość dla polskich skautów, jednak udało się zdobyć ich aż kilkadziesiąt w trakcie pobytu w Anglii.

Tytuły dziewięciu rozdziałów najlepiej oddają zamierzenia autora: I. *Zlot skautowy*, II. *Wystawa pracy skautów*, III. *Co jeszcze było na wystawie*, IV. *Obóz i przegląd*, V. *Skauci morscy*, VI. *Udział Polaków*, VII. *Jenerał Baden-Powell*, VIII. *Jak organizacja wzrastała*, IX. *Uwagi autora*. Oprócz tych rozdziałów A. Małkowski zamieścił także *Projekt Organizacji Polskiej*, *Wykaz krytyczny słownictwa skautowego, angielskiego, monet, miar itd.* oraz *Alfabetyczny przegląd treści* – swoisty indeks pojęć skautowych.

Książka została napisana i wydana nakładem autora w 1914 roku, niedługo przed wybuchem wojny światowej. Być może dlatego nie została szeroko rozpropagowana i spopularyzowana. Inne bowiem problemy zaprzętnęły wówczas społeczeństwo i młodzież. Każdy egzemplarz miał nadany w drukarni numer. Najniższy znany obecnie, to numer 0036, a najwyższy to 3753

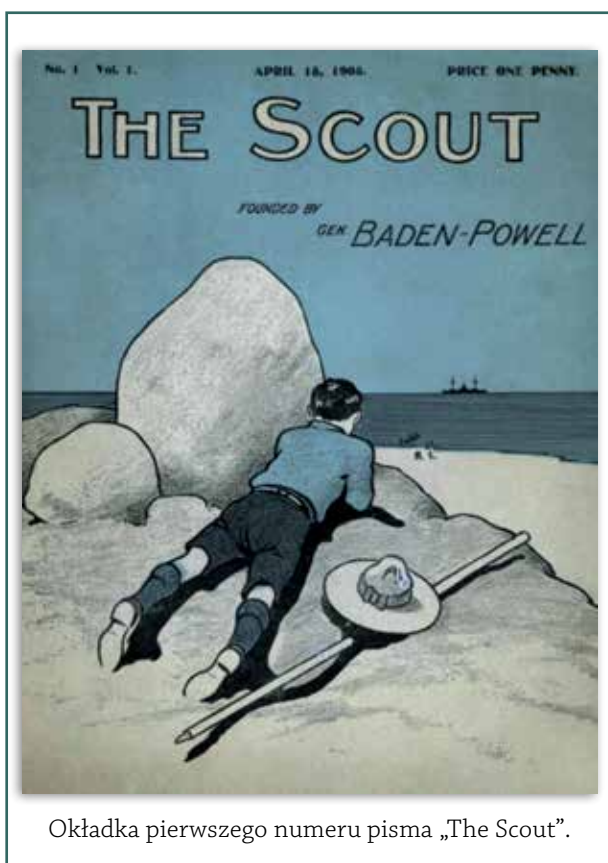
Z dzisiejszej perspektywy, książka A. Małkowskiego łączy w sobie kilka rodzajów książek: świetnie napisanego reportażu o międzynarodowej imprezie, książki biograficznej dotyczącej R. Baden-Powella oraz wspomnieniowej. Książka ta zawiera również ogromny zasób wiadomości praktycznych dla skautów oraz wybiega znacznie w przyszłość poprzez projekt zjednoczonej, ogólnopolskiej organizacji skautowej. ■

M. Popiel

THE „DAILY SCOUT” – DZIENNIK ZLOTU W BIRMINGHAM W 1913 ROKU

Najstarsze pismo angielskich skautów nosiło tytuł „The Scout”. Pierwszy numer tygodnika ukazał się 18 kwietnia 1908 roku. Wydawcą był Cyryl A. Pearson (1866–1921), brytyjski magnat prasowy, który w 1939 roku przekazał tytuł i prawa wydawnicze angielskiej The Boy Scouts Association. Ostatni numer ukazał się w 1966 roku.

Od lipca 1909 roku, z inicjatywy Roberta Baden-Powella, ukazywał się miesięcznik the „Boy Scouts Headquarters Gazette”. Pismo to, skierowane do starszych skautów i instruktorów skautowych zostało w 1923 roku przemianowane na „The Scouter”

Okładka pierwszego numeru pisma „The Scout”.

i pod tym tytułem było drukowane do 1971 roku, gdy otrzymało tytuł „Scouting”. Ukazuje się do dzisiaj, będąc dostępnym m.in. na internetowej platformie: <https://issuu.com>.

Niemal od samego początku działalności skautowej w Wielkiej Brytanii, sporo drużyn wydawało także własne pisma. Andrzej Małkowski dostrzegł ich kilka na Wszechbrytyjskiej Wystawie Skautowej w Birmingham, w 1913 roku: „The Stalker”. 13th Battersea Troop Magazine” i „The Hallan Troop Magazine”¹. O pismach tych wspominał w swej książce w kontekście opisu sprawności drukarza oraz redagowanego i drukowanego na wystawie dziennika the „Daily Scout a Record of Events at the Imperial Scout Exhibition”.

Redakcję the „Daily Scout” oraz drukarnię usytuowano w centralnej części Bingley Hall, okazałego budynku wystawienniczego w Birmingham². Na wydzielonej drewnianą balustradą przestrzeni, pomiędzy dwoma słupami nośnymi konstrukcji dachu, umieszczono prasę drukarską napędzaną silnikiem elektrycznym poprzez pas transmisyjny. Opodal stał dwustronny stół zecerski, przy którym mogło składać teksty w wierszownikach równocześnie czterech skautów-zecerów. Przy jego krótszych bokach stały stoliki pomocnicze. Jeden służył do przygotowywania próbnych, korektorskich odbitek szpalt gazety. Przy pomocy tamponów drukarskich nakładano farbę na złożone czcionki i odbijano próbny druk na papierze. Na drugim stoliku narzędzono gotowe formy drukarskie: tekst i klisze, któ-

¹ A. Małkowski, *Jak skauci pracują*, Kraków 1914, s. 37.

² Bingley Hall, to pierwszy hala wystawowa wybudowana w Wielkiej Brytanii w 1850 r. Budynek obecnie nie istnieje, został wyburzony po pożarze w 1984 r.

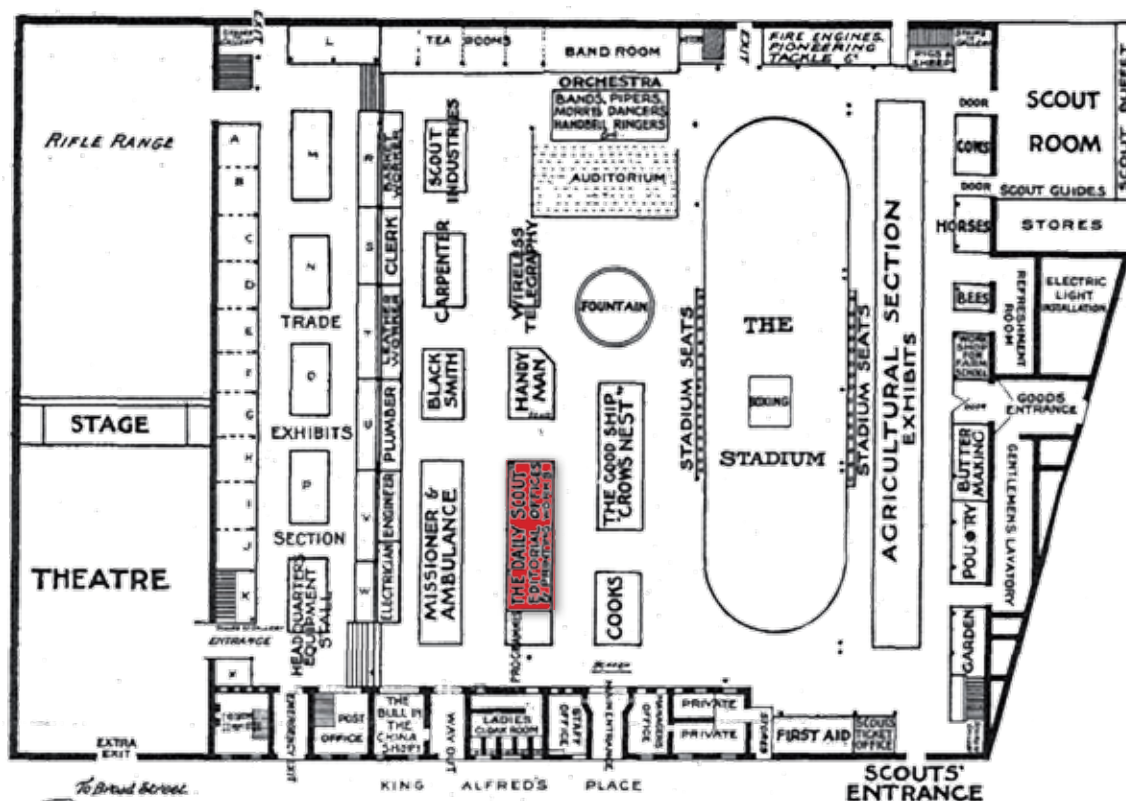
re były następnie mocowane w prasie drukarskiej i z nich następował druk. Ręczna gilotyna do cięcia papieru dopełniała wyposażenie tej małej, improzowanej w nietypowym miejscu drukarni. Strony zachowanych egzemplarzy pisma mają w przybliżeniu wielkość 186,9 [mm] x 247,7 [mm].

Administrację i redakcję the „Daily Scout” umiejscowiono bliżej ściany szczytowej hali wystawowej. Skauci-redaktorzy mieli szereg obowiązków wynikających z przyjętego systemu pracy i była ona tym trudniejsza, że odbywała się na oczach widzów. Było to wiele kolejnych, następujących po sobie działań: od redagowania tekstów, poprzez przyjmowanie ogłoszeń, do ich składania, korekty, drukowania i sprzedaży gotowej gazety za 1 pensa.

Sprawcą, pomysłodawcą i głównym realizatorem tego przedsięwzięcia był skautmistrz E. W. Ebbutt, mieszkający w Bedford redaktor i wydawca the „Daily Scout”. W zasadzie tyle o nim dzisiaj wiemy. Wiadomo też, że oprawił wydrukowane numery tego skautowego pisma wraz z listem dziękczynnym od Roberta Baden-Powella i swoją karykaturą. On lub

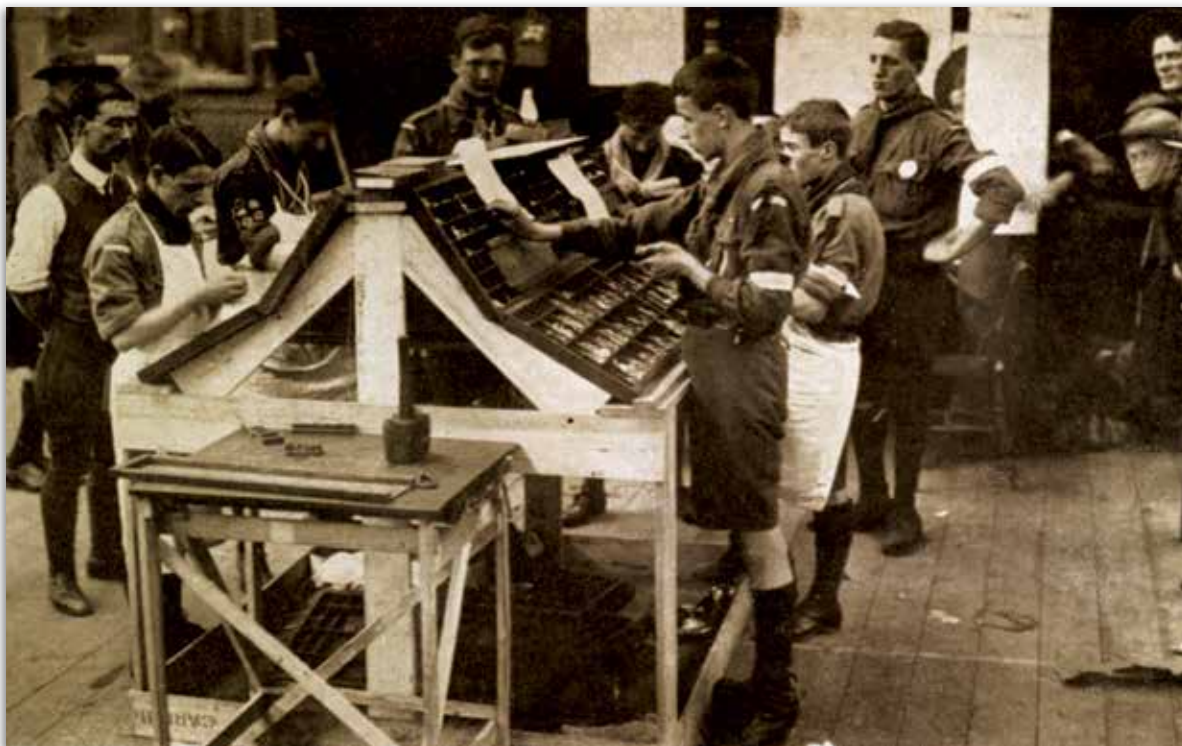

E. W. Ebbutt – wydawca i redaktor the „Daily Scout”. Zbiory: Bedfordshire Archives and Records Service.

Plan usytuowania stoisk na wystawie skautowej w Bingley Hall – na czerwono drukarnia i redakcja.

Źródło: 30,000 Boy Scouts at a Really. Wonderful Exhibition of Merit Badge Work in England, “Boys’ Life. The Boys Scouts’ Magazine”, New York, September 1913, vol. III, nr 7, s. 28.

Składanie poszczególnych stron the „Daily Scout” przez skautów-zecerów. Źródło: *Boy Scouts and what they do*, [London] Oldfields, [1914], s. 26. Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

Próbny druk the „Daily Scout” przez skautów-drukarzy. Źródło: *Boy Scouts and what they do*, [London] Oldfields, [1914], s. 27. Zbiory: M. Popiel, redakcja tarnowskiego „Skauta”.

Winieta the „Daily Scout”. Zbiory: Bedfordshire Archives and Records Service.

jego rodzina bądź skauci, przekazali tę cenną pamiątkę do archiwum w Bedford.

Zestawienie numerów pisma the „Daily Scout”

Data wydania	Nr pisma	Edycja
2 lipca 1913 r. środa	1	
3 lipca 1913 r. czwartek	2	
4 lipca 1913 r. piątek	3	
5 lipca 1913 r. sobota	4	pierwsza
5 lipca 1913 r. sobota	4	druga
7 lipca 1913 r. poniedziałek	5	druga
8 lipca 1913 r. wtorek	6	druga

W tomie zostało zszytych 7 zeszytów the „Daily Scout”. Jak wynika z tabeli, nie wszystkie numery pierwszej edycji pisma znalazły się w tej kolekcji. Ten fakt potwierdza ogromne zainteresowanie publiczności okolicznościową gazetą, która z początkowych 3 000 egzemplarzy osiągnęła nakład ponad 5 000. Biblioteka Publiczna w Birmingham posiada kserokopię numeru 3 oraz kserokopie numerów 4, 5 i 6 drugiej edycji.

Każdy numer pisma miał cztery strony. Na treść składały się aktualne informacje, które zbierali i redagowali redaktorzy skautowi. Wielkim osiągnięciem na ówczesne czasy było otrzymywanie informacji z obozu skautowego w Perry Hall oraz obozu skautów wodnych w South Bank za pośrednictwem radiostacji. Pismo miało stałą winietę, było ilustrowane grafikami oraz zdjęciami, których kłiszki wykonywane były przez pracowników drukarni dziennika the „Daily Birmingham Post”.

Notatka – podziękowanie A. Małkowskiego ukazała się w drugim wydaniu the „Daily Scout” w miejsce tekstu zatytułowanego *Correspondence*. Tekst *Thanks from Poland*, tak został przetłumaczony przez A. Małkowskiego – sekretarza wyprawy: *Podziękowanie od reprezentantów Polski. Sekretarz polskich skautów odwiedził dziś redakcję »Daily Scout’a« i oznajmił, że »polscy skauci pragną podziękować swoim braciom-skautom za serdeczne i uprzejme przyjęcie, jakiego doznali. Głęboko ich ujęło uprzejme zaciekawienie, jakie im okazał książę Connauhgt i Skaut Naczelny«*³. W tym samym numerze, na trzeciej stronie, w notatce: *Overseas Arrivals* został wymieniony Bronisław Bouffał jako redaktor pisma „Skaut” w Warszawie⁴.

W numerze szóstym the „Daily Scout” zamieszczono dwie fotografie: na pierwszej uwidoczniono całą ekipę redakcyjną i drukarską, opatrzoną nazwiskami i niestety tylko inicjałami imion. Również oprowiona z gazetą lista członków redakcji i drukarni, sporządzona na maszynie do pisania, zawiera w większości inicjały imion i tylko jedno w pełnym brzmieniu imię skauta. Druga fotografia przedstawia Olaf i Roberta Baden-Powell na tle samochodu, jaki sprezentowali swemu założycielowi skauci angielscy.

Przedstawione pismo było szeroko komentowane i komplementowane przez wiele pism angielskich,

³ A. Małkowski, *Jak skauci...*, s. 39.

⁴ Fragment notatki: [...] *Mr Bouffall Editor of "The Skaut"*.

THE IMPERIAL SCOUT EXHIBITION AND RALLY.

TO BE HELD IN BIRMINGHAM IN THE FIRST WEEK OF JULY 1913.

UNDER THE DIRECTION OF—
LIEUT. GEN. SIR ROBERT BADEN POWELL, K.C.B.
THE CHIEF SCOUT
AND
THE COMMITTEE OF THE COUNCIL
TELEPHONE: CENTRAL 7301
TELEGRAMS: SCOUTS GRANDHOTEL BIRMINGHAM

COMMUNICATIONS SHOULD BE ADDRESSED TO
THE SECRETARY—
BASIL WALKER.

GRAND HOTEL,
116, Victoria Street,
BIRMINGHAM.
London.

IN REPLY PLEASE QUOTE E

E. W. Ebbutt, Esq.,
22, Mill Street,
Bedford.

July 18th, 1913.

Dear Mr. Ebbutt,

I want to thank you most cordially for the extremely valuable assistance you gave us at Birmingham.

Your untiring efforts did very much to contribute to the success of the event, and we are most grateful to you for devoting so much of your time and energies to it.

With my best wishes for the continued success of your work, for our Movement.

Believe me,

Yours very truly,

Robert Baden Powell

List Roberta Baden-Powella do E. W. Ebbutta. Zbiory: Bedfordshire Archives and Records Service.

także tych najważniejszych i najpoczytniejszych. Przyczyniło się ono bardzo do upowszechnienia idei skautowej w Anglii i w wielu innych krajach. Wszystko wskazuje, że dziennik ten stał się prekursorem późniejszych pism wydawanych w trakcie większości jamboree skautowych i zlotów harcerskich. Słowa wdzięczności za te działania przekazał w liście do E. W. Ebbutta sam Robert Baden-Powell.

* * *

Polskim przykładem mogą być: „Na Tropie. Pismo wyprawy Harcerstwa Polskiego na Obozy Skautów Słowiańskich w Pradze” wydawane w czerwcu i lipcu 1931 roku oraz „Wieści Złotowe. Dziennik Jubileuszowego Zlotu Harcerstwa Polskiego” wydawane w Spale w 1935 roku. Pisma to zostaną przybliżone czytelnikom tarnowskiego „Skauta” w możliwie nie-długim czasie.

M. Popiel

Materiały z archiwum w Bedford zostały pozyskane dzięki pomocy Krzysztofa Popiela, informacje z Birmingham Public Libraries otrzymane dzięki Zofii Popiel i Annie Januś-Bouchet.

UCZESTNICY WYPRAWY DO BIRMINGHAM W 1913 ROKU

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejscowość	Funkcja
Komenda				
1	Affanasowicz	Michał	Lwów	Komendant
2	Beer	Alfred	Wadowice	Instruktor
3	Dubelski	Stanisław	Tarnów	Instruktor
4	Godowski	Maurycy	Tarnów	Instruktor
5	Kuchinka	Tadeusz	Jasło	Instruktor
6	Lewicki	Józef	Kraków	Przedstawiciel Rady Szkolnej Krajowej
7	Małkowski	Andrzej	Lwów/Zakopane	Sekretarz
8	Manasterski	Stefan	Lwów	Kom. II plutonu
9	Nowak	Kazimierz	Lwów	Skarbnik/ Kom. I plutonu
10	Strumillo	Tadeusz	Lwów/Londyn	Kierownictwo wyprawy
11	Ziemiański	Zygmunt	Drohobycz	Instruktor
Uczestnicy				
1	Dzieduszycki	Tadeusz		
2	Siedlecki	Stanisław		
3			Bochnia	
4			Brody	
5			Drohobycz	
6			Drohobycz	
7	Klimecki	Tadeusz	Jasło	
8	Bobiński		Kraków	
9	Chrzyszczynski	Mieczysław	Kraków	
10	Więckowski	Mieczysław	Kraków	
11			Kraków	
12	Haleczko	Czesław	Lwów	
13	Sulimirski	Tadeusz	Lwów	
14			Lwów	
15			Lwów	
16			Lwów	
17			Lwów	
18			Lwów	
19			Lwów	
20			Lwów	
21			Lwów	
22	Kramarski	Stanisław	Nowy Sącz	
23	Włodek	Stanisław	Przemysł	
24	Dobrzański	Jan	Rzeszów	
25	Nowiński	Marian	Rzeszów	
26	Piech (Pilch)	Tadeusz	Sanok	
27	Zaleski	Władysław Józef	Sanok	
28	Nieświatowski	Stefan	Stanisławów	
29			Stryj	
30			Surochów k. Jarosławia	
31			Surochów k. Jarosławia	
32	Odrzywolski	Tadeusz	Surochów k. Jarosławia	
33	Osiński	Włodzimierz	Surochów k. Jarosławia	
34	Houwalt	Jerzy	Surochów k. Jarosławia/Mejszagola*	
35			Śniatyn	
36			Tarnopol	
37	Langer	Jerzy Olgierd	Tarnów	
38	Dobrowolski	Tadeusz	Trembowła	
39	Karpiński	Adam	Trembowła	
40	Rudnicki	Klemens	Trembowła	
41	Pawełek	Alojzy	Warszawa	
42	Pomarański	Stefan	Warszawa	
Osoby towarzyszące				
1	Majchrowicz	Franciszek	Lwów/Przemysł	korespondent pism lwowskich
2	Majchrowiczówna	córka Franciszka	Lwów/Przemysł	
3	Germanówna	Maria		
4	Bouffal	Bronisław	Warszawa	korespondent „Skauta” (Warszawa)
5	Dąbrowski	Marian	Londyn	korespondent zagr. „Tygodnika Ilustrowanego”
6	Retinger	Józef Hieronim	Londyn	kierownik prasowy Rady Narodowej
7			Praga	Junak czeski
9			Praga	Junak czeski

LISTA NR 1

O możliwości zorganizowania wyjazdu grupy polskich skautów do Birmingham w 1913 roku poinformował czytelników Andrzej Małkowski w lutowym numerze lwowskiego pisma „Skaut”. W obszernym artykule autor opisał dwa pierwsze zloty młodej brytyjskiej organizacji skautowej: 4 września 1909 roku w Pałacu Kryształowym w Londynie oraz 4 lipca 1911 roku w Windsor Great Park (na zachód od Londynu).

Wyprawa udała się nadzwyczajnie. Bardzo obszerne sprawozdanie z pobytu polskich skautów na Trzecim Zlocie Skautowym oraz Wszechbrytyjskiej Wystawie Skautowej w Birmingham, zamieścił Andrzej Małkowski we wrześniowym numerze z 1913 roku lwowskiego „Skauta”. Bardziej obszerny opis zamieścił w książce *Jak skauci pracują*. W książce tej autor podał niestety tylko nazwiska instruktorów wyprawy. Pomiął niestety nazwiska i imiona jej członków. Notatki prasowe podawały różną ilość instruktorów i skautów, którzy po krótkim pobycie w Krakowie, wyjechali do Anglii. Zamieszczona obok lista jest pierwszym zestawieniem odnalezionych nazwisk niektórych skautów i osób towarzyszących. Można mieć nadzieję, że lista ta zostanie poszerzona o kolejne nazwiska i obszerne biografie.

Do przedstawienia tego wykazu wykorzystano prasę polską z trzech zaborów, sprawozdania szkolne oraz opracowania pamiątkarskie. Przedsięwzięto próby dotarcia do kroniki szkoły w Birmingham, którą odwiedzili polscy uczestnicy angielskiego zlotu. Jak na razie, próby te nie powiodły się.

Poznanie nazwisk uczestników wyprawy do Anglii jest ważne m.in. dlatego, że byli to pierwsi od bardzo wielu lat polscy reprezentanci, występujący pod polskim sztandarem. ■

M. Popiel

ZLOT W BIRMINGHAM W 1913 R. W PRASIE POLSKIEJ

Kraków

„Czas”

Nr 232, 25 V 1913, s. 2

Nr 288, 25 VI 1913, s. 2

Nr 296, 30 VI 1913, s. 2

Nr 309, 8 VII 1913, s. 1

Nr 310, 8 VII 1913, s. 3

Nr 312, 9 VII 1913, s. 2-3

Nr 334, 22 VII 1913, s. 2

„Ilustrowany Kurjer Codzienny”

Nr 116, 22 V 1913, s. 3-4

Nr 121, 29 V 1913, s. 3-4

Nr 147, 28 VI 1913, s. 4

Nr 156, 9 VII 1913, s. 5

Nr 158, 11 VII 1913, s. 3-4

Nr 163, 17 VII 1913, s. 5

„Głos Narodu”

Nr 115, 22 V 1913, s. 4

Nr 155, 9 VII 1913, s. 3

Nr 156, 10 VII 1913, s. 3

„Nowa Reforma”

Nr 292, 27 VI 1913, s. 2

Nr 312, 9 VII 1913, s. 3

Nr 318, 12 VII 1913, s. 2

Nr 322, 15 VII 1913, s. 2

Nr 338, 24 VII 1913, s. 2-3

„Nowości Ilustrowane” [tygodnik]

Nr 27, 5 VII 1913, s. 16-17

Nr 29, 19 VII 1913, s. 17

„Przegląd Sokoli”

Nr 8, V 1913, s. 63

Skauci. [sprawa wyjazdu do Anglii]

Skauci polscy w Anglii.

Odjazd skautów polskich do Londynu.

Skauci polscy w Anglii.

Skauci polscy w Birmingham.

Międzynarodowy zlot skautów.

Pożegnanie skautów.

Polscy skauci w Anglii.

Zlot skautów.

Skauci polscy w Anglii.

Serdeczne przyjęcie skautów w Anglii.

Międzynarodowy zlot skautów.

Powrót polskich skautów z Anglii.

Zlot skautów.

Ze świata. Skauci polscy w Anglii.

Skauci polscy w Birmingham. [przedruk z „Czasu”]

Polscy skauci w Anglii.

Międzynarodowy zlot skautów w Birmingham.

Skauci polscy w Anglii.

Powrót skautów z Anglii.

Skauci polscy w Anglii.

Polscy skauci w Anglii. + fot. s. 16

Międzynarodowy zlot skautów. + fot. s. 3-4.

Wycieczka skautów polskich do Anglii.

Lwów

„Gazeta Lwowska”

Nr 145, 27 VI 1913, s. 3

Nr 148, 1 VII 1913, s. 5

Nr 154, 8 VII 1913, s. 2

Skauci polscy w Anglii.

Kraków, 30 czerwca.

*Franciszek Majchrowicz, Korespondencje. Birmingham, d. 3 lipca 1913
(Międzynarodowy zlot skautów w Birmingham).*

Nr 155, 9 VII 1913, s. 3

Nr 161, 16 VII 1913, s. 5

„Kurjer Lwowski”

Nr 290, 26 VI 1913, s. 4

Nr 310, 8 VII 1913, s. 6-7

Nr 312, 9 VII 1913, s. 3

Nr 323, 16 VII 1913, s. 3

Nr 333, 21 VII 1913, s. 2-3

„Skaut”

Nr 11 [33], 15 II 1913, s. 168–170

Nr 16 [38], 3 V 1913, s. 252–253

Nr 1–3 [44–46] 1 IX 1913, s. 11–22

„Przewodnik Gimnastyczny Sokół”

Nr 8, 9, VIII–IX 1913, s. 59–60

Nr 5, V 1914, s. 36–39

Franciszek Majchrowicz, *Korespondencje. Birmingham, dnia 4 lipca 1913 (Międzynarodowy zlot skautów w Birmingham).*

Telegram Gazety Lwowskiej. Kraków, 15 lipca. Grupa skautów polskich po powrocie z Anglii przybyła dziś do Krakowa.

Kronika. Z Krakowa. Skauci polscy w Anglii.

Skauci polscy w Birmingham.

Skauci polscy w Birmingham.

Kronika, wtorek 15 lipca 1913. Z Krakowa. Grupa polskich skautów.

Po wyjeździe polskich skautów.

Andrzej Małkowski, Zlot Skautowy w Birmingham.

Andrzej Małkowski, W sprawie naszego udziału w Birminghamskim Zlocie.

Wycieczka skautów polskich na trzeci zjazd skautowy angielski do Birmingham.

Skauci polscy w Anglii.

Wartość Musztry.

Poznań

„Dziennik Poznański”

Nr 158, 12 VII 1913

Z Krakowa. Międzynarodowy zlot skautów. Z Birmingham donoszą do „Czasu”.

„Kurjer Poznański”

Nr 148, 1 VII 1913, s. 7

Nr 150, 3 VII 1913, s. 5

Na zlot skautowy w Birmingham w Anglii. [odpis]

Odjazd skautów polskich do Londynu. [odpis]

Warszawa

„Lud Polski. Podarunek dla dzieci”

Nr 30, 1913, s. 1–3

Polscy junacy (skauci) w Anglii.

„Skaut”

Nr 12, 15 VI 1913, s. 347

Od Administracji.

Nr 15 i 16, 15 VIII 1913, s. 98–101

W., Zlot Birminghamski.

Nr 17 i 18, 15 IX 1913, s. 155–157

E. W., Uwagi o ruchu skautowym w Angli.

Nr 17 i 18, 15 IX 1913, s. 168

Echa zlotu w Birmingham.

Nr 23, 1 XII 1913, s. 328–338

M., Wystawa pracy skautów w Birmingham.

Nr 24, 15 XII 1913, s. 354–357

E. W., Po zjeździe Birminghamskim.

„Słowo”

Nr 259, 25(12) IX 1915, s. 4

Odczyt o skautyzmie.

„Świat” Pismo tygodniowe ilustrowane

Nr 23, 7 VI 1913, s. 25

J., Zjazd skautów.

Nr 28, 12 VII 1913, s. 18

Skauci polscy w Galicji + fot.

Nr 34, 23 VIII 1913, s. 19, 20, 21

Alfons Malinowski, Po zjeździe skautów.

„Tygodnik Ilustrowany”

Nr 29, 19 VII 1913, s. 572

Nasi skauci w Anglii + 2 fot.

Nr 30, 26 VII 1913, s. 592

M. Dąbrowski, Skauci-harcerze.

■
L. Dall

Marek Popiel

NA WYSPIE BROWNSEA – FOTORELACJA Z 2010 ROKU

Zamek na wyspie Brownsea.

Wyspa Brownsea leży
na południu Anglii,
w hrabstwie Dorset.
Źródło: Google Maps.

Na wyspę można się dostać promami z miejscowości Pool od połowy marca do końca października. Na nabrzeżu znajduje się pomnik Roberta Baden-Powella. To z tego miejsca, 29 lipca 1907 roku, Bill Harvey, rybak z Pool, zabrał swoją łodzią twórcę Scoutingu, jego siostrzeńca i kilku chłopców na wyspę Brownsea.

Poza sezonem promy pływają na wyspę z Sandbanks.

Na północ od przystani znajduje się rozległa laguna. Z jej brzegów można obserwować wiele gatunków ptaków. W tym miejscu rozpoczyna się edukacyjna ścieżka przyrodnicza. W głąb wyspy, pełnej wspaniałych lasów, łąk i jezior, na teren pierwszego obozu skautowego, prowadzi kilka urokliwych szlaków.

Przy murze zamkowym znajduje się popiersie R. Baden-Powella, odsłonięte w setną rocznicę pierwszego obozu skautowego na wyspie. O zamieszkałym charakterze wyspy świadczą zabudowania gospodarcze, kilka domów mieszkalnych i znajdujący się w głębi wyspy kościół Saint Mary the Virgin. Wszędzie jest łatwo trafić ze względu na dobre oznakowanie szlaków.

W ośrodku skautowym wybudowanym na zachodzie wyspy, służbę pełnił Dennis Brown (za ladą) oraz Bill Edwards, który osobiście wskazał teren pierwszego obozu. Nieopodal tego miejsca, na wzgórzu, znajduje się głaz upamiętniający to wydarzenie. Na nim wyrzeźbiono, używany przez R. Baden-Powella w trakcie obozu róg antylopy kudu.

Teren pierwszego obozu jest ogrodzony, zabezpieczony i odpowiednio oznaczony. Obok fotografia przedstawiająca R. Baden-Powella przy namiocie w trakcie pierwszego obozu. Trzyma w ręku róg antylopy kudu.

Fotografie wykonali: Krzysztof Popiel, śp. Adam Szewczyk, Marek Popiel. Pool, Sandbanks, wyspa Brownsea, 21 marca 2010 r.

SERIA „PRZYWRÓCIĆ PAMIĘĆ” – ZESTAWIENIE WYDANYCH REPRINTÓW NA DZIEŃ 25.09.2017 R.

Ciąg dalszy zestawienia z numeru 2 [46] „Skauta”, z kwietnia 2017 r., s. 22.
<http://impulsoficyna.com.pl/katalog/kategoria,harcerstwo-przywrocic-pamiec,44>

Lp.	Autor	Tytuł	Nr katalogowy ISBN
116	Bogdan Białkowski	<i>Na słowie harcerza można polegać</i>	978-83-8095-236-2
117	Franciszek Usarz	<i>Metodyka ćwiczeń polowych</i>	978-83-8095-230-0
118	Aleksander Kamiński	<i>Niech nas uczy historia</i>	978-83-8095-364-2
119		<i>Kształcenie zastępowych 1936. Regulamin starszoharcerski 1938</i>	978-83-8095-022-1
120		<i>Straż nad Prosną [jednodniówka]</i>	978-83-8095-294-2
121	Aleksander Kamiński	<i>Wstępuję do harcerstwa</i>	978-83-8095-290-4
122	Aleksander Kamiński	<i>Harcerstwo żywe i radosne</i>	978-83-8095-331-4
123	Zdzisław Kąkolewski	<i>Opowiadania harcerskie</i>	978-83-8095-256-0
124	Romuald Kawalec	<i>Peowiaci i harcerze</i>	978-83-8095-316-1
125	Zdzisław Stieber	<i>Indywidualizm i posłuszeństwo w wychowaniu harcerskim</i>	978-83-8095-254-6
126	Tadeusz Maresz	<i>Letnie obozy i kolonie. Instrukcja obowiązkowa</i>	978-83-8095-201-0
127	Romuald Kawalec	<i>Opowieści i opowiadania, t. I</i>	978-83-8095-234-8
128	Romuald Kawalec	<i>Opowieści i opowiadania, t. II</i>	978-83-8095-235-5
129	Zofia Bardówna	<i>Jak dobrze nam...</i>	978-83-8095-293-5
130		<i>Zasady skautowego ruchu żeńskiego</i>	978-83-8095-041-2
131	Andrzej Małkowski	<i>Scouting jako system wychowania młodzieży</i>	978-83-8095-224-9
132	Romuald Kawalec	<i>Historja IV-ej dywizji strzelców Generała Żeligowskiego</i>	978-83-8095-228-7
133	Stefan Łoś	<i>Strażnica</i>	978-83-8095-257-7
134	Stanisław Sedlaczek	<i>Gawędy o prawie harcerskim</i>	978-83-8095-279-9
135	Franciszek Majchrowicz	<i>Ze zlotu skautów w Anglii</i>	978-83-8095-220-1
136	Maria Arct-Golczewska	<i>Podręcznik skauta</i>	978-83-8095-206-5
137	Ewa Grodecka	<i>Nasze prawo, przyrzeczenie i pozdrowienie</i>	978-83-8095-223-2